

Bijlagen

Lang niet toegankelijk

Ervaringen van Nederlanders met een lichamelijke beperking als spiegel van de samenleving

Lotte Vermeij en Wendelmoet Hamelink

Bijlage A	Achtergrondinformatie bij de kwantitatieve analyses	3
	Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten (NPCG)	3
	Tabellen behorend bij hoofdstuk 6	4
	Literatuur	11
Bijlage B	Methodologische verantwoording interviews	12
	Dataverzameling	12
	Achtergrondkenmerken	14
	Begin van analyse: codegroepen	16
	Literatuur	19

Bijlage A Achtergrondinformatie bij de kwantitatieve analyses

Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten (NPCG)

Het Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten (NPCG) wordt ingezet door het Nivel in onderzoek naar de zorg- en leefsituatie van mensen met een chronische aandoening en/of een lichamelijke beperking. Sinds 1998 worden via dit panel de ervaringen van deelnemers uitgevraagd door middel van vragenlijsten. De vragen hebben betrekking op drie terreinen: (1) de ervaren gezondheid en kwaliteit van leven, (2) het gebruik en de behoeften aan zorg en ondersteuning en de ervaren kwaliteit ervan en (3) de maatschappelijke situatie, waaronder ook de participatie op verschillende terreinen. De verzamelde informatie wordt gebruikt voor verschillende monitors, waaronder de Participatiemonitor (Van Hees et al. 2018) en bij monitoring van het programma 'Onbeperkt meedoen!' (Knapen et al. 2020).

Het NPCG is een landelijk panel waaraan ruim 3500 mensen met een (medisch vastgestelde) chronische ziekte en/of een lichamelijke beperking deelnemen. Werving van panelleden vindt plaats via huisartsenpraktijken (landelijke steekproeven, op basis van medische diagnose) en via periodieke bevolkingsonderzoeken van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De panelleden ontvangen jaarlijks twee reguliere enquêtes en soms daarbij een aanvullend verzoek.

Voor de huidige studie werd het panel op twee manieren gebruikt. Voor het kwantitatieve deel van de analyses (hoofdstuk 6) maakten we gebruik van de gegevens van de enquête uit 2018 en 2019, waarbij we de analyses beperkten tot de 1722 deelnemers met een motorische beperking. Voor het kwalitatieve deel van deze studie werd een deel van de deelnemers via het panel benaderd (zie bijlage B).

Tabellen behorend bij hoofdstuk 6

Tabel A.1

Verdeling onderzoeksgroep naar gebruikte variabelen, deelnemers NPCG, 2018-2019 (in aantallen en procenten)^a

	n	%
lichte lichamelijke beperking	745	43
matige lichamelijke beperking	620	36
ernstige lichamelijke beperking	357	21
man	686	40
vrouw	1036	60
18-39 jaar	63	3
40-59 jaar	346	19
60-79 jaar	1063	59
80 jaar en ouder	331	18
laag opgeleid (maximaal mbo-2 afgerond)	523	31
gemiddeld of hoog opgeleid (minimaal mbo-3 afgerond)	1128	66
niet bekend (gerekend als gemiddeld of hoog opgeleid)	71	4
woont alleen	616	36
woont samen	1077	63
niet bekend (gerekend als samenwonend)	29	2
betaald werk	274	16
pensioen/AOW/VUT	936	54
geen van beide	480	28
niet bekend (gerekend als geen van beide)	32	2
zeer sterk stedelijk	312	19
sterk stedelijk	624	36
matig stedelijk	283	16
weinig stedelijk	358	21
niet stedelijk	136	8
totaal	1722	100

a Stedelijkheid heeft betrekking op het postcodegebied waar de huisarts gevestigd is.

Bron: Nivel (NPCG'18, '19) SCP-bewerking

Tabel A.2

Verschillen tussen groepen in het bezoek aan plekken, deelnemers NPCG, 2018-2019 (in logits)

openbare ruimte	supermarkt	park en groen	brievenbus/pin
matig/ernstig beperkt (ref.: licht)	-0,98*	-0,64*	-0,44*
≥ 60 jaar	-0,14	-0,28*	0,50*
vrouw	0,07	0,07	0,03
woont alleen	0,53*	-0,01	0,47*
laag opgeleid (max. mbo-2)	-0,32*	-0,42*	-0,13
geen betaald werk	0,04	0,31	0,11
constante	2,21*	-0,37*	0,06
publieke voorzieningen	buurthuis	bibliotheek	
matig/ernstig beperkt (ref.: licht)	0,16	-0,63*	
≥ 60 jaar	0,28	0,26	
vrouw	0,25	0,81*	
woont alleen	0,55*	-0,13	
laag opgeleid (max. mbo-2)	-0,02	-0,73*	
geen betaald werk	0,35	0,49*	
constante	3,35*	-2,59*	
plekken om te sporten	sportclub	sportthal	zwembad
matig/ernstig beperkt (ref.: licht)	-0,51*	-0,68*	-0,33
≥ 60 jaar	0,16	-0,00	-0,11
vrouw	0,66*	0,03	1,24*
woont alleen	-0,25	-0,33	-0,08
laag opgeleid (max. mbo-2)	-0,45*	-0,56*	-0,29
geen betaald werk	-0,22	0,02	0,18
constante	-1,06*	-1,44*	-2,90*
civil society	buren	religieuze bijeenkomst	creatieve vereniging
matig/ernstig beperkt (ref.: licht)	-0,59*	0,02	-0,16
≥ 60 jaar	0,48*	0,69*	0,49*
vrouw	0,05	0,39*	0,37*
woont alleen	-0,25	0,01	-0,18
laag opgeleid (max. mbo-2)	-0,26	-0,25	-0,30*
geen betaald werk	0,34	-0,03	0,31
constante	1,29*	-2,52*	-1,97*
uitgaansgelegenheden	restaurant of café	bioscoop/theater	museum/attractie
matig/ernstig beperkt (ref.: licht)	-0,50*	-0,44*	-0,66*
≥ 60 jaar	0,24	-0,27	0,25
vrouw	0,28*	0,32*	0,15
woont alleen	-0,09	-0,24*	-0,15
laag opgeleid (max. mbo-2)	-0,66*	-1,10*	-1,23*
geen betaald werk	-0,83*	-0,81*	-0,54*
constante	0,27	0,96*	0,72*
online plekken	online	online met lotgenoten	
matig/ernstig beperkt (ref.: licht)	0,27*	0,17	
≥ 60 jaar	-0,93*	-0,55*	
vrouw	0,54*	0,45*	
woont alleen	-0,10	0,26	
laag opgeleid (max. mbo-2)	0,10	-0,29	
geen betaald werk	-0,40*	0,63	
constante	0,29	-3,03*	

* = significant (p < 0,05).

Bron: Nivel (NPCG'18, '19) SCP-bewerking

Tabel A.3

Aantal bezochte plekken bekeken naar ernst lichamelijke beperking in combinatie met andere individuele kenmerken, deelnemers NPCG, 2018-2019 (in coëfficiënten)

lichte beperking (ref.)						
matige beperking	-0,64*	0,50	-0,66*	-0,66*	-0,68*	-0,24
ernstige beperking	-1,73*	0,58	-1,78*	-1,78*	-1,82*	-0,86
leeftijd ^a	-0,02*	-0,01	-0,02*	-0,02*	-0,02*	-0,02*
vrouw	0,62*	0,64*	0,59*	0,62*	0,62*	0,63*
woont alleen	-0,08	-0,07	-0,08	-0,12	-0,08	-0,07
laag opgeleid (max. mbo-2)	-1,13*	-1,13*	-1,13*	-1,13*	-1,10*	-1,13*
geen betaald werk	-0,10	-0,20	-0,10	-0,10	-0,10	-0,12
ernst beperking x leeftijd ^b		-0,02*				
ernst beperking x vrouw			0,04			
ernst beperking x woont alleen				0,06		
ernst beperking x laag opgeleid					0,02	
ernst beperking x geen betaald werk						-0,49*
constante	7,23*	6,37*	7,24*	7,24*	7,23	7,07

* = significant ($p < 0,05$).

a Leeftijd is als continue variabele opgenomen.

b Ook in de interactietermen zijn de drie categorieën binnen lichamelijk beperkingen (lichte, matige en ernstige beperkingen) afzonderlijk onderscheiden.

Bron: Nivel (NPCG '18, '19) SCP-bewerking

Tabel A.4

Bezoek soorten plekken bekeken naar van ernst lichamelijke beperking in combinatie met andere individuele kenmerken bij verklaring bezoek plekken, deelnemers NPCG, 2018-2019 (richting significante verbanden)^{a, b}

	ernst beperking en hoge leeftijd	ernst beperking en vrouw	ernst beperking en alleen wonen	ernst beperking en laag opgeleid	ernst beperking en geen betaald werk
supermarkt	negatief				
park en groen					
brievenbus of pin					
buurthuis			positief		
bibliotheek					
sportclub	negatief		negatief		
sporthal					
zwembad					
horeca					
bioscoop of theater					negatief
museum of attractie	negatief				negatief
buren					
kerk					
hobbyclub					
online					
online lotgenoten					

Leeswijzer: het negatieve interactie-effect bij 'supermarkt' betekent dat een ernstiger beperking sterker ten koste gaat van de kans dat iemand een supermarkt bezoekt naarmate een persoon ouder is.

- a De analyses zijn gecontroleerd voor ernst lichamelijke beperking (lichte, matige en ernstige beperkingen afzonderlijk onderscheiden), leeftijd (continu), gender, alleen wonen, opleidingsniveau en het hebben van betaald werk.
- b De interactietermen worden alleen aangegeven wanneer zij significant zijn ($p < 0,05$).

Bron: Nivel (NPCG'18, '19) SCP-bewerking

Tabel A.5

Aantal bezochte plekken in relatie tot stedelijkheid, deelnemers NPCG, 2018-2019 (in coëfficiënten)^{a, b}

	model 1	model 2	model 3
lichte beperking (ref.)			
matige beperking	-0,64*	-0,65*	-0,44
ernstige beperking	-1,75*	-1,75*	-1,34*
leeftijd ^c	-0,02*	-0,02*	-0,02*
vrouw	0,61*	0,61*	0,61*
woont alleen	-0,09	-0,10	-0,09
laag opgeleid (max. mbo-2)	-1,12*	-1,11*	-1,12*
geen betaald werk	-0,09	-0,09	-0,08
niet stedelijk (ref.)			
weinig stedelijk	0,19		0,21
matig stedelijk	0,16		0,23
sterk stedelijk	0,38		0,50
zeer sterk stedelijk	0,29		0,47
stedelijkheid		0,08	
ernst beperking x stedelijkheid			-0,06
constante	6,99*	6,99*	6,90*

* = significant (p < 0,05).

- a Stedelijkheid is hier gebaseerd op het adres van de huisarts van de deelnemer. Stedelijkheid is opgenomen als continue variabele in model 2 en in de interactieterm in model 3.
- b In de interactietermen zijn de drie categorieën binnen lichamelijke beperkingen (lichte, matige en ernstige beperkingen) afzonderlijk onderscheiden.
- c Leeftijd is als continue variabele opgenomen.

Bron: Nivel (NPCG'18, '19) SCP-bewerking

Tabel A.6

Aanvullende betekenis van stedelijkheid en de combinatie van ernst lichamelijke beperking en stedelijkheid bij verklaring bezoek plekken, deelnemers NPCG, 2018-2019 (richting significante verbanden)^{a, b}

	model 1		model 2	
	stedelijkheid		stedelijkheid	ernst beperking en stedelijkheid
supermarkt	positief		positief	
park en groen	positief		positief	
brievenbus of pin				
buurthuis				
bibliotheek				
sportclub				
sporthal				
zwembad				
horeca	positief		positief	
bioscoop of theater	positief		positief	negatief
museum of attractie	positief			
buren				
kerk				
hobbyclub				
online				
online lotgenoten				

Leeswijzer: de effecten bij 'bioscoop of theater' betekenen dat deelnemers aan het panel vaker naar een bioscoop of theater gaan, naarmate de stedelijkheid hoger is en dat een ernstiger beperking ten koste gaat van dit positieve effect: de combinatie van een ernstige beperking en stedelijkheid heeft een negatief effect.

- a De analyses zijn gecontroleerd voor ernst lichamelijke beperking (lichte, matige en ernstige beperkingen afzonderlijk onderscheiden), leeftijd (continu), gender, alleen wonen, opleidingsniveau en het hebben van betaald werk.
- b Effecten worden alleen vermeld wanneer ze significant zijn ($p < 0,05$).

Bron: Nivel (NPCG '18, '19) SCP-bewerking

Tabel A.7

Frequenties gebruikte variabelen in Onderzoek Zorggebruik, 2014-2016 (in aantallen en procenten)

	n	%
geen beperkingen	4699	61
lichte beperking	1443	19
matige beperking	790	10
ernstige beperking	726	9
man	3596	47
vrouw	4062	53
woont met partner of ouders	5800	76
woont zonder partner of ouders	1858	24
18-39 jaar	1843	24
40-59 jaar	2816	37
60-79 jaar	2492	33
≥ 80 jaar	507	7
inkomen 0-20 percentiel	960	13
inkomen 21-100 percentiel	6698	87
laag opgeleid (maximaal mbo-1 afgerond)	2285	30
gemiddeld of hoog opgeleid (minimaal mbo-2 afgerond)	5373	70
betaald werk	3946	52
geen betaald werk	3712	48
geen of westerse migratieachtergrond	7248	95
niet-westers migratieachtergrond	410	5
niet stedelijk	712	9
weinig stedelijk	1827	24
matig stedelijk	1442	19
sterk stedelijk	2315	30
zeer sterk stedelijk	1362	18
2014	2144	28
2015	2781	36
2016	2733	36
totaal	7658	100

Bron: SCP/CBS (OZG'14, '15, '16)

Tabel A.8

Verklaring gebruik buurthuis, volwassen Nederlanders, 2014-2016 (in logits en standaarddeviaties)

	logit	standaarddeviatie	logit	standaarddeviatie	logit	standaarddeviatie
geen beperking (ref.)						
lichte beperking	0,12	0,10	0,05	0,10	-0,08	0,11
matige beperking	0,31	0,13*	0,11	0,15	-0,13	0,18
ernstige beperking	0,21	0,13	-0,13	0,16	-0,47	0,24
vrouw	-0,11	0,08	-0,12	0,08	-0,12	0,08
18-39 jaar (ref.)						
40-59 jaar	0,48	0,11*	0,48	0,11*	0,41	0,11*
60-79 jaar	0,93	0,11*	0,93	0,11*	0,86	0,11*
≥ 80 jaar	1,20	0,17*	1,14	0,18*	1,17	0,18*
woont alleen (zonder partner of ouders)	-0,04	0,09	-0,52	0,17*	0,05	0,09
laag inkomen (0-20 percentiel)	-0,03	0,12	-0,02	0,12	-0,03	0,12
laag opgeleid (max. mbo-1)	0,23	0,08*	0,22	0,08*	0,18	0,08*
geen betaald werk	0,29	0,09*	0,30	0,09*	0,33	0,10*
niet-westerse migratieachtergrond	0,24	0,17	0,25	0,17	0,44	0,17*
matig/ernstig beperkt x woont alleen			0,29	0,08*		
niet stedelijk (ref.)						
weinig stedelijk					-0,76	0,13*
matig stedelijk					-1,19	0,16*
sterk stedelijk					-1,55	0,18*
zeer sterk stedelijk					-1,69	0,24*
matig/ernstig beperkt x stedelijkheid					0,10	0,03*
constante	-2,33	0,10*	-2,29	0,10*	-1,42	0,14*

Bron: SCP/CBS (OZG'14, '15, '16)

Literatuur

Hees, S. van, M. Oldenkamp, I. de Putter, L. van der Hoek en H. Boeije (2018). *Participatiemonitor 2008-2016*. Utrecht: Nivel.

Knapen, J., A. Haarmann, R. Grosscurt en H. Boeije (2020). *Meedoen in de samenleving 2008-2018: Update kerncijfers Participatiemonitor*. Utrecht: Nivel.

Bijlage B Methodologische verantwoording interviews

Dataverzameling

Vanwege de coronapandemie hebben we ervoor gekozen de interviews online of per telefoon af te nemen. Dit verliep beter dan verwacht. De meeste mensen waren positief over het praten op afstand en leken dit niet als een barrière te ervaren. De gesprekken verliepen over het algemeen goed; de meeste deelnemers praatten makkelijk en vrijuit. Het lijkt erop dat er geen sprake was van een kortere spreektijd, hoewel dit bij telefooninterviews wel vaak het geval is (Irvine 2011). Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat veel interviews zijn afgenomen door middel van videobellen. Maar ook de interviews per telefoon liepen vlot. De coronasituatie bleek voor de meeste mensen niet een dusdanige zorg te zijn dat zij moeite hadden om te praten over het bezoeken van ontmoetingsplekken voordat de coronacrisis begon. In het merendeel van de interviews was de coronasituatie een onderdeel van het gesprek, maar was dit onderwerp niet dominant aanwezig. Voor de werving van deelnemers werkten we samen met het Nivel. Hierbij maakten we gebruik van het Nationaal Panel voor Chronisch Ziekten en Gehandicapten (NPCG), dat bestaat uit ruim 3500 zelfstandig wonende mensen met een chronische ziekte of lichamelijke beperking. Door middel van twee steekproeven selecteerden zij in totaal 206 mensen uit de NPCG-leden die benaderd konden worden voor interviews. We hebben daarbij gevraagd om een selectie van mensen onder de 55 jaar met een motorische beperking. Onze aanvankelijke inschatting was dat het beter zou zijn om mensen te selecteren die qua soort beperking redelijk overeenkwamen. Omdat er niet voldoende mensen waren in deze jongere leeftijdscategorie heeft het Nivel de steekproef vervolgens uitgebreid met mensen tot 65 jaar.

Tijdens de gesprekken bleek dat de reacties in dit panel veelal kwamen van mensen die een relatief lichte beperking hebben. Bij deze mensen bleek het onderwerp toegankelijkheid minder te leven dan bij mensen met een matige tot zware beperking die hulpmiddelen nodig hebben. In de tweede ronde werden daarom extra vragen meegestuurd waarin de mogelijke deelnemers konden aangeven wat voor beperking of chronische ziekte zij hebben en sinds wanneer, en of zij een hulpmiddel gebruiken. Hierdoor werd het makkelijker om mensen te selecteren die een hulpmiddel gebruiken en een voor het onderzoek relevante aandoening hebben. Dit was echter een vrij klein deel van de totale reacties die we kregen. Daarnaast kwamen we in het panel bijna geen mensen tegen met een migratieachtergrond.

We hebben er daarom voor gekozen om mensen bij te werven in de ontbrekende categorieën. Van de 38 personen die uiteindelijk aan het onderzoek deelnamen, zijn er achttien via het Nivel geworven (en nog eens twee bleken buiten de doelgroep te vallen). De overige twintig deelnemers werden buiten het Nivel om geworven via de sneeuwbal methode. Dit houdt in dat we deelnemers hebben gevraagd om andere contacten aan te dragen en dat we via stakeholders en via de Facebookgroep 'Nederland toegankelijker' mensen hebben benaderd, evenals via persoonlijke contacten en via de organisatie Simodo, die activiteiten organiseert voor dove mensen met een islamitische achtergrond. De zes mensen die via de Facebookgroep geworven werden namen zelf contact op met de interviewer naar aanleiding van een post in de groep over dit onderzoek. Doordat daar veel reactie op kwam is de post vervolgens afgesloten met de mededeling dat genoeg mensen wilden meewerken. De twee mensen die geworven werden via persoonlijke contacten zijn elk via een ander contact geworven. De interviewer kende deze participanten niet voordat zij contact met hen opnam. Doordat het filmpje met de informatie over het onderzoek dat wij respondenten meegaven online gedeeld werd, nam één participant zelf contact met ons op. Door deze aanpak hebben we participanten bij kunnen werven die een zwaardere beperking hebben, waaronder ook mensen met

een visuele beperking (5), mensen met een auditieve beperking (4), mensen met een migratieachtergrond (8), en mensen die jonger zijn dan 35 jaar (6).

Tijdens de werving zijn we na verloop van tijd ook gaan streven naar een zekere variatie in soort functiebeperking of chronische ziekte. Dit deden we om een divers en inclusief beeld te kunnen schetsen, waarin verschillende ervaringen naar voren komen. Gedurende de interviews kregen we de indruk dat deze variatie ook rijkere informatie zou opleveren, waarmee we dus ons aanvankelijke streven naar een zekere homogeniteit in de onderzoeksgroep loslieten. Hoewel de representatie van verschillende functiebeperkingen en chronische ziekten vooral op natuurlijke wijze plaatsvond door wie zich aanmeldde, hebben we soms extra deelnemers geworven om ervoor te zorgen dat van een bepaalde beperking of ziekte niet één maar meerdere deelnemers vertegenwoordigd waren. Ook bleek dat mensen met een visuele beperking vaker uitgesloten worden uit soortgelijke onderzoeken. Aangezien hun ervaringen relevant zijn voor de onderzoeksvraag hebben we tijdens de werving besloten om een aantal blinde en slechtziende mensen te werven.

We kregen toestemming van alle deelnemers door hun instemming op te nemen op een voicerecorder, of in vier gevallen door schriftelijke toestemming. Daarna zijn alle interviews volledig opgenomen op de voicerecorder.

Voorafgaand aan het interview is de deelnemers gevraagd of zij van tevoren een tijdlijn wilden maken. Het merendeel van hen voerde deze opdracht uit. Dit maakte het makkelijker om door te praten over ontwikkelingen die zij mee hadden gemaakt gedurende de laatste tien jaar en soms nog iets langer. Aangezien veel deelnemers de tijdlijn voorbereid hadden, bleek dit voor hen een goed uitvoerbare opdracht. Eén respondent weigerde deelname nadat hij de tijdlijn had gezien; hij vond dat het interview daarmee te persoonlijk werd. Niemand anders heeft deze feedback voor, tijdens of na het interview gegeven.

Elk interview verliep als volgt. Deelnemers werden eerst opgebeld om een afspraak te maken. In dat gesprek legde de interviewer iets meer uit over het onderzoek en de tijdlijn en beantwoordde zij eventuele vragen. Zij probeerde daarin ook op een prettige manier contact te maken zodat mensen zich op hun gemak zouden voelen tijdens het interview. De interviews duurden meestal tussen de 50 en 70 minuten, met uitschieters van een half uur en een uur en vijftig minuten (de gemiddelde interviewtijd was 61 min). Direct na het interview werd een VVV-bon verstuurd met daarbij een kaart met een korte tekst, waarin de interviewer bedankte voor het gesprek en aangaf dat de deelnemer contact met haar op kon nemen voor eventuele vragen of opmerkingen.

Er zijn in totaal 38 bruikbare en twee onbruikbare interviews uitgevoerd. Alle interviews zijn door NotoServices uitgetypt en vervolgens in Atlas.ti ingevoerd. De interviews zijn daarna gecodeerd, en vervolgens zijn codegroepen gemaakt. Het resulterende databestand is opgeslagen onder de naam Inclusieve Ontmoetingsplekken 2020 (10'20).

Achtergrondkenmerken

In de onderstaande tabel staat een overzicht van de belangrijkste achtergrondkenmerken van de 38 deelnemers. De meeste spreken voor zich, maar voor sommige kenmerken volgt de uitleg onder de tabel. Daarna volgt een tabel met een overzicht van de functiebeperkingen en chronische ziekten die de deelnemers hadden.

Tabel B.1

Kenmerken deelnemers aan interviews, 2020 (in absolute aantallen, n = 38)

	n		n
geslacht		stedelijkheidsgraad gemeenten	
vrouw	24	zeer sterk stedelijk	10
man	14	sterk stedelijk	15
		matig stedelijk	9
LHBT	3	weinig stedelijk	4
		niet stedelijk	0
huishoudsamenstelling			
één persoon	19	provincies	
meerdere personen	19	Groningen	1
		Friesland	1
leeftijd		Drenthe	0
20-29 jaar	4	Overijssel	2
30-39 jaar	8	Gelderland	9
40-49 jaar	10	Utrecht	7
50-59 jaar	12	Noord-Holland	4
60-69 jaar	4	Zuid-Holland	5
		Noord Brabant	6
afgeronde opleiding		Zeeland	2
max. middelbare school	4	Limburg	1
mbo	14		
hbo of wo	20	hulpmiddel	
		afhankelijk	20
werksituatie		gebruikt soms	8
betaald werk (soms ook vrijwilligerswerk)	10	gebruikt niet	10
vrijwilligerswerk	17		
geen	11	ontstaan ziekte of beperking	
		van kinds af aan	10
ervaren financiële situatie		latere leeftijd	28
positief	13		
negatief	15	betrokken bij religieus netwerk	
kwam niet ter sprake	10	ja	5
		nee	33
migratieachtergrond			
eerste of tweede generatie	8		
geen	30		

Bron: IO'20

Financiële situatie

Tijdens de interviews kwam de financiële situatie vaak aan de orde. Veel deelnemers gaven aan veel kosten te hebben vanwege hun chronische ziekte of functiebeperking, of weinig te besteden te hebben door een laag inkomen. Zij gaan daardoor minder vaak naar een ontmoetingsplek dan ze zouden willen. Omdat de onderzoeker die de interviews uitvoerde het niet gepast vond om naar inkomenspositie te vragen, kwam deze ook niet altijd ter sprake. Als mensen aangaven financieel krap te zitten (negatief) heeft de interviewer doorgevraagd of dit ook van invloed is op waar ze heen gaan. Er waren ook mensen die aangaven genoeg geld te hebben (positief) om bijvoorbeeld zelf hulpmiddelen aan te schaffen of aanpassingen in huis te regelen.

Mensen met een migratieachtergrond

Vier van de acht deelnemers met een migratieachtergrond zijn in het buitenland geboren en als kind naar Nederland gekomen. De andere vier deelnemers met een migratieachtergrond zijn zelf in Nederland geboren. Van al deze deelnemers zijn de ouders in het buitenland geboren. Hun herkomstlanden variëren van Turkije, Marokko en Suriname tot Bosnië, Pakistan en de Verenigde Staten.

Gebruik hulpmiddel

Hierbij gaat het om een (elektrische) rolstoel, scootmobiel, stok, taststok en/of blindengeleidehond. Veel deelnemers zijn afhankelijk van deze hulpmiddelen, wat betekent dat ze het altijd nodig hebben voor mobiliteit (afhankelijk van), terwijl andere deelnemers hiervan niet afhankelijk zijn en het hulpmiddel gebruiken wanneer nodig (gebruikt soms). Sommige deelnemers gebruiken daarnaast ook nog andere hulpmiddelen zoals een elektrische fiets, handbike, canda of aangepaste auto.

Duur chronische ziekte/functiebeperking

Mogelijkerwijs heeft de lengte van de periode waarin men de beperking heeft invloed op hoe mensen inclusie op ontmoetingsplekken ervaren. Aangezien onze respondenten verschillende ziekteverlopen hebben of op andere momenten in hun leven een lichamelijke beperking kregen, hebben wij daar rekening mee gehouden.

Religieus netwerk

Aangezien dit onderzoek gaat over het bezoeken van ontmoetingsplekken zou het hebben van een religieus netwerk en het bezoeken van religieuze ruimtes een rol kunnen spelen. Het zichzelf als religieus definiëren leek daarbij minder relevant, wel het actief deelnemen aan religieuze activiteiten. De interviewer heeft daarom niet gevraagd of mensen religieus zijn, maar doorgevraagd als zij aangaven naar religieuze bijeenkomsten te gaan.

Soort functiebeperking/chronische ziekte

In tabel B.2 staat een overzicht van de functiebeperking of chronische ziekte die de deelnemers hebben. Nadat de onderzoeker die de interviews uitvoerde een begin had gemaakt met interviewen met de mensen uit het Nivel-panel, is zij vervolgens meer gaan selecteren op mensen die een matige tot ernstige ziekte of functiebeperking hebben, aangezien er in die interviews meer verband te vinden was tussen de handicap/ziekte en de beleving van ontmoetingsplekken. Wij leggen dit verder uit onder de tabel.

Tabel B.2

Globaal overzicht lichamelijke beperkingen en chronische ziekten onder de deelnemers (in absolute aantallen)

	man	vrouw	totaal
bindweefselafwijkingen (bv. Ehlers-Danlossyndroom)	0	3	3
zenuw- of spierziekte (bv. multiple sclerosis (MS))	4	2	6
verlamming na ziekte of ongeluk (bv. dwarslaesie)	3	2	5
functiebeperking vanaf geboorte (bv. celebrale parese, spina bifida)	1	4	5
visuele beperking	2	2	4
auditieve beperking	1	3	4
longaandoening (bv. astma, COPD of longfibrose)	2	6	8
reumatische aandoeningen	1	3	4
myalgische encefalomyelitis (ME)	0	2	2
totaal aantal aandoeningen	14	27	41
totaal aantal deelnemers	14	24	38

Bron: IO'20

Functiebeperking / chronische ziekte en het verband met ontmoetingsplekken

Hoe meer de functiebeperking of ziekte zichtbaar is, hoe meer problemen mensen hebben met hun mobiliteit, en hoe vaker ze een hulpmiddel gebruiken, hoe meer zij ook aangaven problemen te hebben met het bezoeken van allerlei ontmoetingsplekken. Tijdens het interviewen bleek dat het gebruik van een hulpmiddel voor een groot deel bepalend is voor hoe mensen de toegang tot ontmoetingsplekken waarderen.

Deelnemers die geen hulpmiddel gebruiken, gaven op hun tijdlijn hoge cijfers aan alle plekken waar ze heen gaan. Tijdens het interviewen werd duidelijk dat dit komt doordat zij weinig tot geen belemmeringen ervaren bij het bezoeken van de plaatsen waar zij heen willen gaan. Hoewel zij wel aangeven soms negatief benaderd te worden door anderen, bijvoorbeeld met onbegrip voor het niet kunnen meedoen aan bepaalde dingen, is dit eerder door bekenden dan onbekenden, en ervaren zij dit niet als bepalend voor de plekken waar ze heen gaan. Er zijn daardoor in hun interviews minder verbanden te vinden tussen de ontmoetingsplek en hun beperking.

Mensen die wel een hulpmiddel gebruiken, hadden meer affiniteit met de vraagstelling. Zij praatten honderduit over de voor- en nadelen van bepaalde plaatsen, en over de strategieën die ze gebruiken om zoveel mogelijk te kunnen doen wat zij willen. Zij praatten ook meer over negatieve of stereotyperende benadering door andere mensen waardoor zij zich minder op hun gemak voelen. De vraagstelling van dit onderzoek was daarom op verschillende manieren relevanter voor deze groep.

Begin van analyse: codegroepen

De eerste stap die we gemaakt hebben in de analyse van het onderzoeksmateriaal is de interviews te coderen in Atlas.ti. Daarbij zijn we zowel inductief als deductief te werk gegaan door aan de ene kant de codes vanuit de interviews te laten komen, en aan de andere kant ook vanuit onze vraagstelling op zoek te gaan naar bepaalde kenmerken in het materiaal. De codegroepen institutionele toegankelijkheid, werken aan toegankelijkheid en financiële situatie hadden we bijvoorbeeld niet voorzien en kwamen vooral voort uit het materiaal zelf, terwijl andere codegroepen meer in de lijn van onze verwachting lagen. We kwamen zo tot de codegroepen die in tabel B.3 worden uitgelegd. Elke groep heeft tussen de vijf en dertig codes, de meeste rond de twintig.

Tabel B.3

Gebruikte codegroepen

naam codegroep	heeft betrekking op	uitleg codegroep
1. meta-informatie	het onderzoek	In deze groep gaat het om informatie of opmerkingen over het onderzoek zelf, over het interview en over de tijdlijn.
2. levenssituatie	de persoon en diens situatie	Deze groep verzamelt alle codes die gaan over de levenssituatie en achtergrondkenmerken van de deelnemer, zowel nu als wat zij over het verleden vertellen. Hierin staan codes zoals Woonsituatie, Regio, Informatie over partner en kinderen etc.
3. ontwikkeling beperking	de persoon en diens situatie	Hoe is de functiebeperking of ziekte ontstaan, waren er grote veranderingen in fysieke mogelijkheden door de tijd heen, is er iets verbeterd of verslechterd door bepaalde gebeurtenissen? Codes in deze groep zijn bijvoorbeeld: Revalidatie, Beschrijving handicap, Grenzen mogelijkheden.
4. gender en LHBT	de persoon en diens situatie	In deze groep gaat het om gevolgen van man- of vrouw-zijn, en LHBT-identificatie, voor het leven van iemand met een beperking. Voorbeelden codes: Bejegening w.b. LHBT/gender, Als vrouw zijn een extra belemmering is.
5. migratieachtergrond	de persoon en diens situatie	In deze groep verzamelen we alle codes die gaan over de migratieachtergrond en specifieke situaties die dit oplevert voor mensen met een beperking. Voorbeelden codes: Belang van taal, Thuisvoelen in Nederland, Toegang in herkomstland.
6. sociaal netwerk	de persoon en diens situatie	Hoe praten mensen tijdens het interview over hun sociale netwerk, en hebben zij als gevolg van de grootte en kwaliteit van hun sociale netwerk meer of minder toegang tot ontmoetingsplaatsen? Voorbeelden: Contact met burens, Steun/begrip van familie.
7. financiële situatie	de persoon en diens situatie	Zijn er financiële gevolgen van het hebben van een beperking of chronische ziekte? Welke invloed heeft dit op het bezoeken van ontmoetingsplekken? Voorbeelden: Minder inkomen door beperking, Extra kosten door beperking.
8. aanpassen aan toegankelijkheid en bejegening (praktisch)	<i>coping, agency</i> , gedrag met betrekking tot de persoon in de buitenwereld	In deze groep gaat het over aanpassingen die mensen (moeten) doen, zowel fysiek als sociaal, vanwege hun handicap. Wat doe je praktisch, qua gedrag? Dit kan zijn het gebruik van een hulpmiddel, het afspreken op toegankelijke plaatsen, of het aanpassen aan andere fases van de beperking. Het gaat ook over het mijden van bepaalde plaatsen. Bijvoorbeeld: Gaan in aangepaste vorm, Grenzen van mogelijkheden.
9. omgaan met eigen beperking (emotioneel)	<i>coping, agency</i> , gedrag met betrekking tot de persoon in de buitenwereld	De codes in deze groep gaan over de manier waarop mensen hun eigen beperking benaderen, hoe zij ermee omgaan, en hoe ze hun beperking tijdens het interview verwoorden. Hoe ga je emotioneel met je beperking en allerlei situaties om? Bijvoorbeeld: Gewoon mee willen doen, Gevoelens van verdriet.
10. communicatie met anderen w.b. beperking	<i>coping, agency</i> , gedrag met betrekking tot de persoon in de buitenwereld	In deze groep gaat het erom hoe mensen zich naar anderen toe opstellen als het gaat om hun beperking of chronische ziekte. Vertellen ze bijvoorbeeld iets over zichzelf, schamen zij zich, voelen ze zich een last voor anderen etc.? Gaat dus over de interactie, wat mensen (zelf) doen, zeggen en voelen in interacties. Bijvoorbeeld: Voor jezelf opkomen, Niet over willen praten.
11. ontmoetingsplekken	ontmoetingsplekken en toegang daartoe	Deze groep verzamelt alle informatie over toegang tot specifieke ontmoetingsplekken, zodat we aan het eind een overzicht hebben van alle plaatsen waar

		mensen over gesproken hebben. De ontmoetingsplekken kunnen gekruist worden met andere codes.
12. transport en hulpmiddelen	ontmoetingsplekken en toegang daartoe	De codes in deze groep gaan over alles wat met transport te maken heeft: wat voor vervoer gebruiken de deelnemers, hoeveel toegang hebben zij tot dit vervoer, en hoe voelen zij zich als zij van dit vervoer gebruikmaken? Hoe is dit van invloed op hun mogelijkheden op ontmoetingsplekken te komen?
13. toegankelijkheid fysiek	ontmoetingsplekken en toegang daartoe	In deze groep gaat het specifiek over de fysieke toegankelijkheid van allerlei plaatsen. De groep 'ontmoetingsplekken' verzamelt alle verschillende plaatsen, terwijl het hier gaat over de toegankelijkheid in het algemeen. Bijvoorbeeld: Vermoeidheid door ontoegankelijkheid, Toch gaan ook als het moeilijk is / doorzetten.
14. beeldvorming over mensen met een beperking	ontmoetingsplekken en toegang daartoe	In deze groep gaat het om opmerkingen die mensen tijdens het interview maken over beeldvorming. Hoe kijken anderen naar hen op grond van wat zij weten / niet weten over mensen met een handicap of chronische ziekte, en eventuele andere achtergrondkenmerken? En wat voor invloed heeft dit op het bezoeken van ontmoetingsplekken?
15. sociale bejegening	ontmoetingsplekken en toegang daartoe	De codes in deze groep gaan over de benadering van mensen met een beperking door andere mensen en instanties. BEJ MAG betekent bejegening op het gebied van <i>micro-agressions</i> . Dit volgt de aanpak van Olkin. Hoe is de bejegening van invloed op het bezoeken van ontmoetingsplekken? Bijvoorbeeld: Aanstaren/kijken, Onwetendheid, Behandeld als kind.
16. factoren die van invloed zijn op inclusie	ontmoetingsplekken en toegang daartoe	Deze codegroep gaat over de factoren met betrekking tot de plekken en groepen waarin mensen verkeren die in de beleving van gesprekspartners (expliciet of impliciet) van invloed zijn op hoe thuis, welkom, volwaardig of anderszins prettig iemand zich voelt. De factoren kunnen iets zeggen over de plek/groep zelf (bv. kleinschaligheid, cultuur), of over de relatie tussen de persoon en de plek/groep. Bijvoorbeeld: Een verleden hebben op een plek, Ergens iets kunnen betekenen.
17. actief werken aan toegankelijkheid	ontmoetingsplekken en toegang daartoe	Hierbij gaat het om mensen die actief bezig zijn met het creëren van meer toegankelijkheid. Dit kan via een organisatie zijn, maar het kan ook persoonlijk zijn. Sommige mensen verzamelen informatie over toegankelijkheid op bepaalde plaatsen zoals stranden en delen dit met anderen. Sommigen zijn lid van de Facebookgroep 'Nederland toegankelijker' of lokale initiatieven, anderen werken er actief aan mee. Er zijn ook mensen die meer op persoonlijk vlak proberen mensen er bewust van te maken 'wij zijn er ook nog'.
18. institutionele toegankelijkheid	ontmoetingsplekken en toegang daartoe	In deze groep gaat het om steun en/of belemmeringen die mensen ervaren door omgang met overheids- of andere instanties. Ze krijgen bijvoorbeeld hulpmiddelen of andere zorg, en ze kunnen te maken hebben met procedures gerelateerd aan hun handicap. Welke invloed heeft dit op de toegang die mensen hebben tot allerlei plaatsen? Bijvoorbeeld: Lang wachten hulpmiddel, Onenigheid tussen verschillende instanties.
19. coronasituatie	coronasituatie	Deze groep gaat over de coronasituatie en welke impact dit heeft (gehad) op de deelnemers, op de plaatsen die zij bezoeken en de contacten die ze

		hebben. Bijvoorbeeld: Contacten tijdens corona, Angst en bezorgdheid door corona, Buurtcontacten tijdens corona.
--	--	--

Literatuur

Irvine, A. (2011). Duration, dominance and depth in telephone and face-to-face interviews: A comparative exploration. In: *International Journal of Qualitative Methods*, jg. 10, nr. 3, p. 202-220.